

Grafill

MØLLERGATA 39
N-0179 OSLO

+ 47 22 12 82 00
GRAFILL@GRAFILL.NO
WWW.GRAFILL.NO

NORSK ORGANISASJON
FOR VISUELL KOMMUNIKASJON

BANK 5010.06.47491
ORG.NR. 971 001 690

Kulturdepartementet
Kulturminister Abid Raja
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

2. juni 2021 Kulturrådets økonomiske rammer for tegneserier er sprengt!

På vegne av norske tegneserieskapere og en rekke aktører innenfor norsk litteratur- og tegneseriebransje, ber Grafill Tegneserie om at Kulturrådets budsjett for litteraturordningene økes og at midlene til tegneserier dobles.

Grafill Tegneserie er en av fem faggrupper i Grafill. Grafill er interesseorganisasjonen for illustratører, tegneserieskapere, satiretegnere, animatører, digitale designere og grafiske designere. Felles for organisasjonens 1400 medlemmer er at de er utøvere innen visuell kommunikasjon.

Den positive utviklingen innen tegneseriefeltet kan gå tapt

Den norske tegneseriebransjen har vært i rask vekst de siste årene, som har resultert i et stort mangfold av unike norske tegneserier. Støtteordningene har vært viktige insentiver for at forlagene har kunnet ta risikoen med å satse på norske tegneserieskapere, noe som har blitt lønnsomt i både kroner og kulturkapital. Samtidig har veksten sammen med de begrensede støtteordningene, ført til at tegneseriebransjen nå er under hardt økonomisk press. Den gode utviklingen på tegneseriefeltet i Norge vil rammes hardt dersom den stopper opp. I verste fall vil mange utøvere og mindre forlag gå tapt. Skjer det kan utfallet bli at for stor økonomisk risiko må bæres av de allerede sårbare serieskaperne.

Innkjøpsordningene til bibliotekene er viktige for en forutsigbar og jevn litteraturproduksjon på norsk. Støtteordningene for norske tegneserier bidrar til å sikre både kvalitet og mangfold for alle lesere, gjennom både bilder og ord. Tegneserier er litteratur for alle! Barn, unge, minoritetsspråklige under norskopplæring og voksne med lese- og skrivevansker nås ofte lettere med visuell litteratur. I tillegg engasjerer grafiske romaner og sakprosa i tegneserieform stadig flere godt beleste voksne. Den ventede dreiningen av bokomsetning fra analoge til digitale eksemplarer vil ytterligere forsterke viktigheten av visuelle narrativer og visuelle komponenter i litteraturen.

Som Grafill har spilt inn i utallige høringssammenhenger de siste årene så er det våre utøvere som jobber med visuell litteratur som tjener minst. Det bekreftet Grafills Lønnsundersøkelse 2017 og Inntektsrapport 2020. Begge viser at tegneserieskapere har aller lavest inntekt av våre medlemsgrupper, og de som tjener mest på at vi i Norge har gode støtteordninger.

Vi står foran et veiskille der norske tegneserier virkelig kan bli til noe større, på linje med den satsingen som en gang var på norsk krim-litteratur. Men for å sikre den videre satsningen så trenger både tegneserieskaperne og forlagene forutsigbarhet, og støtte. Ellers risikerer Norge å miste det momentet som har blitt skapt.

Kulturrådets tegneserieordning fra 2012 til 2020 – en suksesshistorie

Innkjøpsordningen for tegneserier ble i 2012 innført som testordning med begrenset budsjett. Formålet var at det skulle bli skapt, gitt ut, spredd og lest nye norske tegneserier av høy kvalitet. Innkjøpsordningen har vært en kjempesuksess, og har bidratt til å stimulere det som i dag er et levende og mangfoldig norsk tegneseriemiljø. Kulturrådets rapport om tegneserier i Norge fra 2019 viser at sjangerspennet i tegneserier er større enn noensinne. Stadig flere tegneserier meldes opp til Kulturrådets innkjøpsordning, blir solgt til utlandet og vinner høythengende priser. Norske tegneserier topper bokhandlernes salgslistene. Interessen for tegneserier er stor hos ulike medier og bokhandlere, og forlagene satser i større og større grad på norske tegneserier. Ikke minst er tegneserier svært populære og etterspurt i norske biblioteker.

Norske tegneserieskaperne har de siste årene tilgjengeliggjort gamle klassikere som Henrik Ibsens Peer Gynt og Knut Hamsuns Sult – bøker som har blitt prisert både for tolkning og tegnekunst. Sammen med bøker som Kvinner i Kamp av Marta Breen og Jenny Jordahl, samt Malin Falchs Nordlys, har de blitt lest av mange i Norge, noe som kommer fram av engasjementet disse og andre tegneserietitler har skapt. Nevnte titler har også ledet an i å bli oversatt til andre språk, og er fanebærere av norsk kultur. Både Kvinner i Kamp og Ungdomsskolen av Anders Kvammen er utgitt i Russland der de har skapt debatt omkring kvinnefrigjøring og fremmedgjort ungdom. Dette er noen få titler fra et lite land som har gjort seg bemerket i utlandet.

Kulturrådets økonomiske rammer for tegneserier må doubles

Norske biblioteker risikerer å miste viktig visuell litteratur fordi de økonomiske rammene i innkjøpsordningen for tegneserier er for stram. Om over halvparten av bøkene som rådet selv oppgir at burde vært innkjøpt, fortsetter å bli refusert, kan vi raskt forvente en nedgang i utgivelser og at norske forlag vil legge tegneseriesatsingen på hylla.

Både Kulturrådets rapport "Logikker i strid" og årsrapportene fra vurderingsutvalgene for tegneserier de siste årene stadfester alle tydelig at ordningen er underbudsjettet. Vurderingsutvalget for tegneserier stiller seg bak rapportens konklusjon om at færre gode titler blir skapt og gitt ut med de nåværende budsjetttrammene. Videre skriver utvalget i sin årsrapport som ble lagt frem i Kulturrådets Dialogmøte for innkjøpsordningene 20. april 2021:

"Utvalget opplever at den økonomiske rammen er svært trang, og gjør at selv enkelte serier av høy kunstnerisk kvalitet ikke kan bli innkjøpt. Denne bekymringen er uttrykt av utvalget også i 2018 og 2019, uten at budsjetttrammen er økt i takt med det høye antallet påmeldte titler."

I 2019 ble kun 48 % av de påmeldte bøkene innkjøpt, den laveste prosentandelen siden ordningen ble opprettet. Hadde det ikke vært for koronakrisen og at 1 million kroner i stimuleringsmidler ble lagt til årets innkjøpsmidler for tegneserier ville innkjøpsraten i 2020 også vært under 50 %. Tillegget i stimuleringsmidler tilsvarer kun 5 ekstra titler i året. Budsjettene øker ikke i takt med antall påmeldte utgivelser, og utgivelser av høy kunstnerisk kvalitet blir ikke kjøpt inn.

Vi er kjent med at årets budsjettsøknad fra Kulturrådet har prioritert å søke om en økning til innkjøpsordningene for sakprosa på litteraturordningene for 2022. Sakprosa er et spennende og viktig felt i vekst som i tillegg representerer nye muligheter for tegneserier. Både sakprosa, sakprosategneserier og tegneserier når lesere som ellers ikke leser. Begge feltene er således viktige for Norges satsning for å øke lesing. Tegneseriefeltet støtter derfor helhjertet behovet for en økning i sakprosamidlene, men ber samtidig om en økning i de totale rammene for litteraturordningene.

Det er nå det gjelder å ta innkjøpsordningen til neste nivå, slik det ble gjort i 2012. Vi ber derfor om at budsjettet for innkjøpsordningen for tegneserier økes fra nåværende 3,8 millioner kroner, til minst 8 millioner kroner. Dette er ikke et høyt beløp siden 2020 budsjettet fikk ekstra midler og var på til sammen 4,8 millioner kroner. Den virkelige økningen er da på 3,2 millioner kroner og tilsvarer kun 16 bøker ekstra i året. Med den utgivelsestakten som nye norske tegneserier har, så er dette faktisk en nøktern og helt nødvendig økning for å redde tegneseriebransjen.

Med vennlig hilsen

Are Edvardsen
Leder Grafill Tegneserie

Lene Renneflott
Daglig leder Grafill

Og på vegne av
Tegnerforbundet
Norske Billedkunstnere
Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere
Norsk faglitterære forfatter- og oversetterforening
Den norske Forfatterforening
Forfatterforbundet
Norsk Oversetterforening
Den norske Forleggerforening
Norsk Bibliotekforening
Norsk barnebokinstitutt
Leser søker bok
Foreningen !les